

ISSN 2091-5187

СЕРВИС

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
ЖУРНАЛ

№1

2024

СЕРВИС

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ЖУРНАЛ 2024 йил, 1-сон

Муассис: Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги томонидан 2008 йил 31 декабрда
0561-рақам билан рўйхатга олинган.

ЎЗР ОАК Риёсатининг 19.03.2017 й., 239/5-сонли қарори билан эътироф этилган

**Тахририят ижодий
жамоаси:**

Бош муҳаррир:
и.ф.д., проф. М.Э.Пўлатов

**Бош муҳаррир
ўринбосари:**
и.ф.н., проф. Д.Х.Асланова

Масъул котиб:
и.ф.д., проф. М.Қ.Пардаев

Муҳаррирлар:
и.ф.д. Ф.А.Сафаров
катта ўқит. Ш.З.Ўразов

Техник муҳаррир:
и.ф.н., доц. А.Н.Холиқулов

Корректор:
PhD С.А.Бабаназарова

Саҳифаловчи:
ассис. Х.Н.Очилова

1 йилда 4 мартаба
чоп этилади.

**Ўзбекистон ҳудудида
тарқатилади.**

Тахририят манзили:
140100, Самарқанд шаҳар,
Амир Темура кўчаси, 9-уй,

тел.: +998(66)233-28-38,
+998(66)233-17-88

факс: +998(366)231-12-53
эл.почта:

samisiservis@inbox.uz

Тахририят кенгаши раиси:

М.Э.Пўлатов – Самарқанд иқтисодиёт ва сервис
институти ректори, и.ф.д., профессор

Тахририят кенгаши раиси ўринбосари:

Д.Х.Асланова – СамИСИ илмий ишлар ва
инновациялар бўйича проректори, и.ф.н., профессор

Тахрир кенгаши аъзолари:

Б.А.Бегалов – Ўзбекистон Республикаси Президенти
хузуридаги Статистика агентлиги директори, и.ф.д.,
профессор

М.Қ.Пардаев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Б.К.Ғоибназаров – и.ф.д., профессор.

М.М.Мухаммедов – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Д.Р.Зайналов – СамИСИ профессори, и.ф.д.

О.М.Муртазаев – ТДИУ СФ директори, и.ф.д., проф.

М.Р.Болтабаев – ТДИУ профессори, и.ф.д.

Р.Х.Эргашев – ҚарМИИ профессори, и.ф.д.

И.С.Тўхлиев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

К.Б.Уразов – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Қ.Ж.Мирзаев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Б.И.Исроилов – ТДИУ профессори, и.ф.д.

Г.М.Шодиева – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Б.Абдукаримов – СамИСИ профессори, и.ф.н.

Р.Қобилов – Самарқанд вилояти ҳокими ўринбосари

С.Н.Тошназаров – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Р.Н.Нормахматов – СамИСИ профессори, т.ф.д.

А.Бектемиров – СамИСИ профессори, и.ф.д.

О.М.Пардаев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

М.Т.Алимова – СамИСИ профессори, и.ф.д.

З.Дж. Адилова – ТДИУ профессори, и.ф.д.

Ш.О.Қувондиқов – СамИСИ профессори в.б., иқтисод
фанлари доктори

Л.Н.Халикова – СамИСИ профессори в.б., DSc

Ф.А.Сафаров – СамИСИ доценти в.б., DSc

БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИ, ИҚТИСОДИЙ ТАҲЛИЛ ВА АУДИТ	
Комил Бахрамович Уразов, Лобар Джафаркуловна Алиева Корхоналар соф активларидаги ўзгаришларга аудиторлик баҳосини бериш	160
БАНДЛИК ВА КАМБАҒАЛЛИКНИ ҚИСҚАРТИРИШ	
Хуббим Аскарлович Улашев Макроиқтисодий барқарорликни таъминлаш орқали камбағалликни қисқартиришга эришиш чоралари	167
Ашур Али Рустам ўғли Латипов Иқтисодиётнинг турли соҳаларида ўзини ўзи банд қилиш билан боғлиқ хизматларнинг асосий йўналишлари	172
ТАЪЛИМ, КАДРЛАР ТАЙЁРЛАШ ВА ПЕДАГОГИКА	
Ithom Begmatdulobovich Mattiyev Talabalarda salomatlikni ta'minlash jarayonida jismoniy tarbiya va sog'lomlashtirishga bo'lgan dunyoqarash omillari	178
Акмал Алимжонович Салимов Таълим тизимини самарали бошқаришда “умр давомида таълим” концепциясининг ўрни	182
Sherzod Alimardonovich Kuldashev Та'lim xizmatlari bozorida oliy ta'lim muassasalari raqobatbardoshligini oshirishning muhim omillari	186
Mirzabek Kulmamatovich Jonuzokov O'zbekiston oliy ta'limida investitsiyaviy jozibadorlik: muammo va yechimlar	191
ЭЪТИБОРГА МОЛИК МАСАЛАЛАР	
Мамаюнус Пардаев, Мурод Муҳаммедов Таълим соҳасида Япония ва Хитой тажрибаларидан айрим битиклар	197

- ta’lim xizmatlari bozorida oliy ta’lim tashkilotlarining raqobatbardosh omillari hamda tamoyillari aniqlanib, oliy ta’lim tizimida raqobatbardoshlikni oshirish mexanizmlari bo’yicha ilmiy takliflar ishlab chiqildi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati.

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning 2020-yil 24-yanvarda Oliy Majlisga Murojaatnomasi. // —Xalq so‘zill gazetasi. 2020-yil 25-yanvar. 19-son. 1-4-betlar.
2. Inson taraqqiyoti. Darslik. I.f.d., professor Q.X.Abduraxmanov tahriri ostida. – T.: —Fan va texnologiya nashriyoti, 2013. – 476 bet.
3. Pardayev M.Q. va boshqalar. Ta’lim xizmatlari va ularning samaradorligini oshirish masalalari. Monografiya. – T.: —Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi, 2020. – 200 b.
4. Isroilov B.I. Ta’lim tizimida korrupsiyani oldini olish masalalari. // Innovatsion va raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmat ko‘rsatish sohasini rivojlantirish muammolari. (21-22-fevral 2020-yil) Xalqaro IAK materiallari, Samarqand-Tambov, 2020. – 183-186-betlar.
5. Rajabov B.J., Toshnazarov S.N., Islomov B.S. va boshqalar. Ta’lim sifatini yaxshilashda erishilgan natijalardan samarali foydalanish. Monografiya. – T.: —TURON-IQBOII?
6. Berdiqulov Q. Zamonaviy jamiyatda xizmatlar sohasining o‘rni qanday?
<https://stat.uz/uz/press-sluzhba/novosti-gks/3598-zamonaviy-zhamiyatda-khizmatlar-so-asining-rni-andaj>
7. <https://cyberleninka.ru/article/n/talim-hizmatlari-bozorida-oliy-talim-muassasalari-raqobatbardoshligini-oshirish-ning-a-amiyati-va-tamoyillari>

<p>Ш.Кулдашев</p> <p>Теоретические основы повышения конкурентоспособности вузов на рынке образовательных услуг</p> <p>Аннотация: статья посвящена повышению конкурентоспособности высших учебных заведений на рынке образовательных услуг, в частности, она направлена на дальнейшее укрепление интеграции образования и упрощение процесса зачисления.</p> <p>Ключевые слова: высшее образование, образовательные услуги, конкурентоспособность, инновации, корпоративное сотрудничество, международный рейтинг и принципы.</p>	<p>Sh.Kuldashev</p> <p>Theoretical foundations of increasing the competitiveness of universities in the educational services market</p> <p>Abstract: this article is devoted to increasing the competitiveness of higher education institutions in the educational services market, in particular, it is aimed at further strengthening the integration of education and simplifying the enrollment process.</p> <p>Keywords: higher education, educational services, competitiveness, innovation, corporate cooperation, international rating and principles.</p>
--	--

Mirzabek Kulmamatovich Jonuzokov – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, Iqtisodiyot va biznes fakulteti assistent o‘qituvchisi

O‘ZBEKISTON OLIY TA’LIMIDA INVESTISIYAVIY JOZIBADORLIK: MUAMMO VA YECHIMLAR

Annotasiya: O‘zbekistonda jadal iqtisodiy rivojlanishga ko‘maklashishda investitsiyalar hal qiluvchi ahamiyatga ega. Ayniqsa, bunda oliy ta’lim sohasining investitsiyaviy jozibadorligi muhim xisoblanib, maqolada investitsiyalar mohiyati, tasir etuvchi omillar, shuningdek oliy ta’lim xizmatlari investitsion jozibadorligini rivojlantirish bo’yicha takliflar bayon etilgan.

Kalit so‘zlar: investitsion jozibadorlik, oliy ta’lim xizmatlari, iqtisodiy rivojlanish, innovasiyalar, strategiya, xizmatlar, ta’lim xizmatlari.

Kirish. O‘zbekiston iqtisodiyotini tizimli va jadal rivojlantirish oliy ta’lim taraqqiyotiga va yuqori malakali kadrlar salohiyatiga bog‘liq bo‘ladi. Bizga ma’lumki, oliy ta’lim yuqori

investitsiya talab qiladigan investitsiyaviy jozibador sohalardan biri xisoblanadi. Ayniqsa bu borada, 2023 yil 11 sentabrda PF-158 son farmoniga ko‘ra qabul qilingan O‘zbekiston-2030 strategiyasida belgilab berilganidek “Mamlakatimizda 250 milliard dollarlik investitsiyalarni o‘zlashtirish, jumladan 110 milliard dollar xorijiy investitsiyalar va 30 milliard dollar davlat-xususiy sheriklik doirasidagi investitsiyalarni jalb qilish”¹ vazifa qilib belgilangan. Shunday ekan bunday investitsiyalarni respublikamizda jalb etish oliy ta‘limda yuqori natijadorlikni berib mazkur mablag‘larni maqsadli foydalanish imkoniyati yaratadi. Shu sababli ta‘lim xizmatlarini rivojlantirishga yo‘naltirilayotgan investitsiya mablag‘lari yangi iqtisodiy imkoniyatlar yaratadi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Xizmat ko‘rsatishda ayniqsa oliy ta‘lim xizmatlariga investitsiyalarni jalb qilishning iqtisodiy mazmunini ochib berishda investitsiya atamasining mohiyatini ko‘rib chiqish muhim xisoblanadi. Iqtisodiy adabiyotlarda investitsiyalar atamasi “kapital quyilmalar va kapital tushunchalar bilan” aynan o‘xshash ma‘noda ko‘p uchraydi. Ayrim iqtisodchilarning fikricha, “investitsiyalar” asosiy kapitalga mablag‘ quyish ma‘nosida ham bayon qilinadi. Lekin, soha olimlari va mutahasislarining fikrlaridan kelib chiqib quyidagi fikrlarni bayon qilganlar. Professor S.Shodmonov va U.G‘ofurovlar fikriga ko‘ra “investitsiyalar-asosiy va aylanma kapitalni qayta tiklash va ko‘paytirishga, ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirishga qilingan sarflarning pul shaklidagi ko‘rinishidir”² deb bayon qilgan bo‘lsa, boshqa bir soha mutahasisi professor G‘ozibekov D.G‘. “investitsiya-iqtisodiy va boshqa faoliyat sohalariga kiritiladigan moddiy va nomoddiy aktivlar hamda ularga doir xuquqlar”³ degan fikrni ilgari suradi. Shuningdek investitsiyalarning mohiyati O‘zbekiston Respublikasining “Investitsiya faoliyati to‘g‘risida”gi qonuni 2-moddasida aniq qilib bayon qilingan, unga ko‘ra “Investitsiyalar-iqtisodiy va boshqa faoliyat obyektlariga kiritiladigan moddiy va nomoddiy ne‘matlar hamda ularga doir xuquqlardan iborat”⁴. Yuqoridagilardan kelib chiqib bizning fikrimizcha investitsiyalarning mohiyatini bayon etishda uning qaysi tarmoq va sohalarga bo‘lgan ehtiyoji va jozibadorligini xisobga olish zarur deb xisoblaymiz. Shunday ekan, investitsiyalar bu mamlakatimiz milliy iqtisodiyotining turli tarmoq va sohalariga foyda olish maqsadida yo‘naltiriladigan mablag‘larning (kapital quyilmalarning) qiymatidan iboratdir. Oliy ta‘limda investitsiya deyilganda esa Respublika milliy iqtisodiyotining ta‘lim sohasidagi oliy ta‘lim xizmatlarini rivojlantirishga yo‘naltirilgan mablag‘larning (davlat va xususiy kapitalining) qiymatidan iborat. Undan tashqari, investitsion jozibadorlik konsepsiyasi, Mogilova fikriga ko‘ra, investorning qaroriga ta‘sir qiluvchi shartlar va omillarning mavjudligi bilan bog‘liq.⁵ Investitsion jozibadorlik mamlakat yoki tashkilotga pul investitsiya qilishning rentabelligini yoki zararini aks ettiruvchi xususiyat sifatida aniqlanadi.⁶ U iqtisodiy, ijtimoiy, geosiyosiy va boshqaruv jihatlari kabi turli omillar bilan belgilanadi.⁷ Undan tashqari, investitsion jozibadorlik investorlar sarmoya kiritmoqchi bo‘lgan muhitning jozibadorligini baholovchi ko‘rsatkich sifatida aniqlanadi.⁸ Investitsion jozibadorlik tadbirkorlik subyektiga investitsion qarorlar qabul qilishda ta‘sir etuvchi omillar majmui sifatida aniqlanadi.¹ Xulosa qilib aytadigan bo‘lsak, investitsiyalar - bu davlat

¹ O‘zbekiston Respublikasi Prezidentini Sh.M.Mirziyoyevning PF-158 sonli Farmoni, “O‘zbekiston-2030 strategiyasi”, 2023 yil 11 sentabr.

² Shodmonov Sh.Sh., G‘ofurov U.V. “Iqtisodiyot nazariyasi”//Darslik. -T.:2010, 347-bet.

³ G‘ozibekov D.G‘. “Investitsiyalarni moliyalashtirish masalalari” T.:Moliya.,2003 y.,18-b.

⁴ O‘zbekiston Respublikasining “Investitsiya faoliyati to‘g‘risida”gi qonuni. 1998 yil 24 dekabr.

⁵ Mohylova, A., Grybyk, I., Hlivinska, Y., Kudinova, I., Stepanenko, M., & Torishnya, L. (2021). Estimation of enterprise’s investment attractiveness in the conditions of development. *Studies of Applied Economics*, 39(5).

⁶ Yuliia, Nikolchuk., Oksana, Lopatovska. (2022). Investment attractiveness of ukraine: trends, problems and solution key vectors. *Innovation and sustainability series*, doi: 10.31649/ins.2023.1.164.175

⁷ A.V., Sergeeva., E.A., Melay., Elena, Nikitina. (2022). Methods of comparative analysis of investment attractiveness of organizations. *Vestnik Astrahanskogo gosudarstvennogo tekhnicheskogo universiteta*, doi: 10.24143/2073-5537-2022-2-127-133

⁸ Adriana, Halikowska. (2022). The measure of investment attractiveness in the agricultural sector and its application at national and regional level. *Wiadomości Statystyczne. The Polish Statistician*, doi: 10.5604/01.3001.0015.8536

¹ Ivan, Jác., Marie, Vondráčková. (2017). The perception of selected aspects of investment attractiveness by businesses making investments in the Czech Republic. *E & M Ekonomie A Management*, doi: 10.15240/TUL/001/2017-3-008

yoki xususiy kapitalning moliyaviy resurslarni milliy iqtisodiyotning turli tarmoqlariga, jumladan, oliy ta'limga ajratishdir.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqot jarayonida ilmiy bilishning tizimli yondashuvi analiz, sintez, induksiya va deduksiya, monografik kuzatuv, statistik taxlil, abstrakt-mantiqiy fikrlash va istiqbolli prognozlash usullaridan keng foydalanilgan.

Tahlil va natijalar. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, oliy ta'lim sohasini samarali faoliyat ko'rsatishi va malakali kadrlar tayyorlashi investitsion jarayonlarni rivojlanganligi va investitsion muhitni shakllanganligiga bevosita bog'liq hisoblanadi. Iqtisodiyotning boshqa tarmoq va sohalari singari oliy ta'lim sohasida ham investitsion jarayon asosan investitsion bozor orqali amalga oshiriladi. Oliy ta'limda investitsion bozorni faoliyati, investitsiyalarga bo'lgan talab va taklifning o'zaro harakati tarzida bozor muomilasi bilan bog'liq holdagi iqtisodiy munosabatlar tizimi sifatida namoyon bo'ladi. Bugungi kunda O'zbekistonda oliy ta'lim xizmatlarini rivojlantirish imkoniyatini yaratuvchi, oliy ta'lim xizmatlari investitsiya bozori faoliyat yuritmoqda. Shunday ekan, mamlakatimizda investitsiyaga bo'lgan talab va taklifni shakllantirishning oliy ta'lim tizimidagi ahamiyati quyidagilarda namoyon bo'ladi:

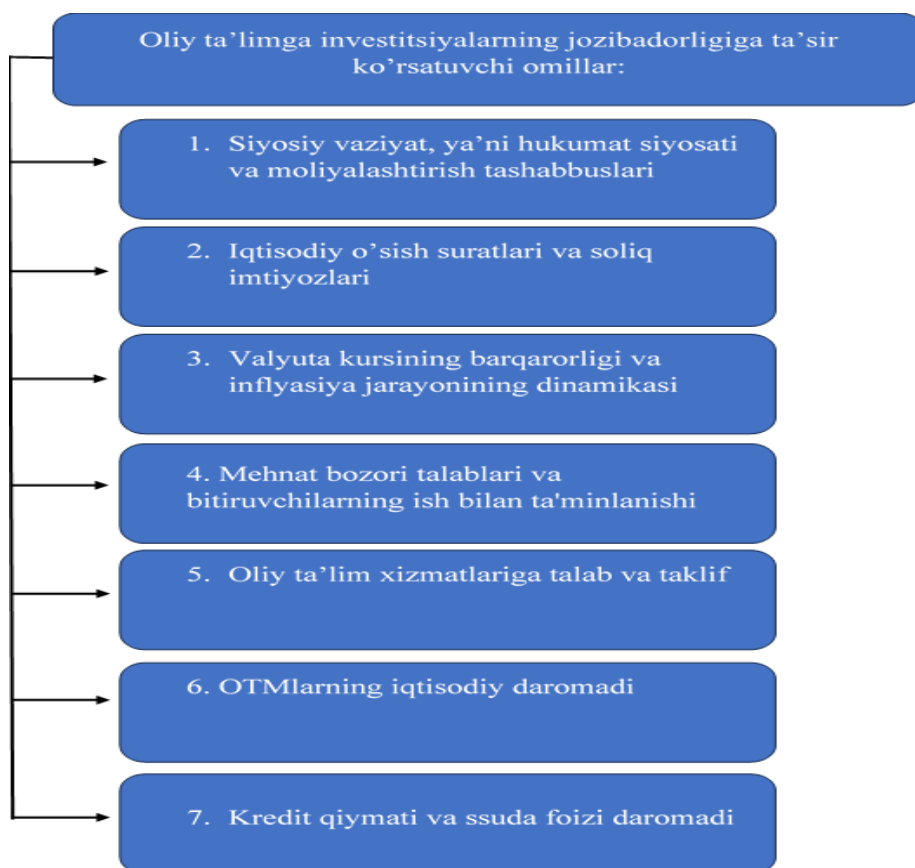
1. Oliy ta'lim xizmatlari faoliyat sohalarni kengaytiradi va uning iqtisodiy salohiyatini oshiradi.
2. Oliy ta'lim xizmatlarini rivojlantirish uchun yangi texnika va texnologiyalarni olib kelish, shuningdek sohani texnik ta'minoti darajasini oshirish imkoniyatini yaratadi.
3. Oliy ta'lim sohasidagi asosiy vositalarni moddiy va ma'naviy eskirishini oldini oladi.
4. Oliy ta'lim sohasida yangi xizmat turlarini shakllanishiga imkon yaratadi, faoliyat yurutuvchi professor-o'qituvchilarning ijtimoiy va iqtisodiy ta'minoti yaxshilanadi.
5. Respublika oliy ta'lim muassalarida raqobardoshlikni mustahkamlaydi va oliy ta'limda malakali kadrlar tayyorlash imkoniyati kengayadi.
6. Oliy ta'lim xizmatlarini rivojlantirishda raqamli texnologiyalar hamda raqamli texnologiyalarning qullash imkoniyati kengayib turli "korrupsiya" holatlari oldi olinadi.
7. Respublika oliy ta'lim tizimini barqaror o'sish imkoniyati oshib jahondagi rivojlangan davlatlardagi universitetlar bilan integratsiyalashuv tezlashadi va natijada yuqori malakali raqobat-bardosh oliy ta'limotli milliy kadrlar tayyorlash salohiyati oshadi.

Respublika oliy ta'lim tizimida samarali investitsiya jarayonini amalga oshirish investitsiya muhiti va investitsiya jozibadorligini ta'minlaydigan shart-sharoitlarga bevosita bog'liq bo'ladi. Bizga ma'lumki, oliy ta'lim xizmatlarini tizimli tashkil etishda investitsiya jarayoni bu sohada yuqori malakali kadrlar tayyorlash imkoniyatini yaratadigan yuqori daromad olishga erishish uchun asosiy va aylanma ishlab chiqarish kapitalini shakllantirishni amalga oshiradigan moliyaviy iqtisodiy xarakterli majmuidan iboratdir. Shunday ekan oliy ta'limda investitsiyalash bir qator manbalar xisobiga jumladan, davlat byudjeti mablag'lari xususiy kapital va boshqa manbaa xisobidan investitsiyalash imkoniyati yaratiladi.

Respublika oliy ta'limni davlat mablag'lari xisobidan investitsiyalash ichiga bevosita investitsiyalar, davlat grantlari, nomdor stipendiyalar, rag'batlantirish bo'yicha beriladigan investitsiyalar, texnikumlar va akademik liseylar uchun investitsiyalar, boshqa investitsiyalardan tashkil topgan. Ta'lim sifatini ta'minlash, moddiy-texnik bazasini saqlash va malakali professor-o'qituvchilarni jalb qilish uchun yetarli miqdorda to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar muhim ahamiyatga ega. Biroq, byudjet taqsimotidagi samarasizlik va shaffoflikning yo'qligi ushbu sa'y-harakatlarning samaradorligiga putur yetkazishi mumkin. Davlat subsidiyalari turli kelib chiqishidan bo'lgan istiqboli porloq talabalar uchun oliy ta'lim olish imkoniyatini oshirishda, ijtimoiy tengsizlikni kamaytirishda muhim rol o'ynaydi. Biroq, stipendiyalarning yetarli emasligi talabalarning munosib ta'lim olish imkoniyatlarini cheklashi mumkin. Mashhur stipendiyalar talabalarni akademik yutuqlarga erishishga va yuqori malakali mutahassis bo'lib yetishishiga undashi mumkin. Biroq, cheklangan moliyalashtirish imkoniyatlari iqtisodiy nochor odamlarni oliy ta'limdan kerakli ko'nikmalarni olishiga to'sqinlik qilishi mumkin. Rag'batlantirish oliy ta'lim muassasalarini o'z xizmatlarini yaxshilashga, eng yaxshi mutahassislarni yollashga, tadqiqot va innovasiyalardagi yutuqlarga hissa qo'shishga yordam beradi. Biroq, noto'g'ri

tuzilgan rag‘batlantirishlar kutilmagan oqibatlariga olib kelishi mumkin, masalan, ta’limdagi mukammallikdan ko‘ra moliyaviy foydani ta’kidlaydigan muassasalar. Ushbu muassasalarga investitsiyalar turli maqsad va ko‘nikmalarga ega bo‘lgan talabalarni qamrab oluvchi, ularga muvaffaqiyatli ish ko‘nikmalari uchun yo‘llarni taqdim etadigan yanada diversifikasiyalangan va har tomonlama mukammal ta’lim tizimini yaratishga yordam beradi. Ushbu komponentlarni qo‘llab-quvvatlash talabalar uchun yanada kengroq va rivojlantiradigan o‘quv muhitini yaratishga yordam beradi, bu ularning ilmiy yutuqlari va umumiy farovonligini oshirishga olib keladi.

Respublikada oliy ta’limni investitsiyalash jarayoni investitsiyalarning qatnashish xarakteriga ko‘ra bir qator turlarga bo‘linadi, jumladan investitsiyalarni qay miqyosda amalga oshirishga ko‘ra bevosita portfelli investitsiyalarga bo‘linadi. Bevosita investitsiyalar bu oliy ta’limda investorni o‘z moliyaviy mablag‘ini joylashtirish obyektini tiklash imkoniyatini bersa, portfelli investitsiyalar esa investitsiyalashni tijorat banklari, investitsion kompaniyalar fondlar yordamida amalga oshirish shaklida namoyon bo‘ladi. Shu bilan birga oliy ta’lim xizmatlarini oshirishga yo‘naltirilgan investitsiyalar xududiy joylashish bo‘yicha ichki va tashqi, investitsiyalash davriga qarab qisqa va uzoq muddatli, mulk shakllari bo‘yicha davlat, xususiy xorijiy, qo‘shma shakllarga hamda investitsiyalar tavakkallik darajasi bo‘yicha yuqori tavakkalli va past tavakkalli investitsiyalarga ajratiladi. Bularning barchasini oliy ta’lim tizimida samarali foydalanish sohani zamon talabi asosida rivojlanish imkoniyatini yaratadi.

Rasm 1: Oliy ta’limga investitsiyalarning jozibadorligiga ta’sir ko‘rsatuvchi omillar.

Oliy ta’limning investitsion jozibadorligini shakllantirishda investorlarning, ayniqsa chet el investorlarning huquq va manfaatlarini himoya qilish chora-tadbirlarini belgilab beruvchi qonunchilik hujjatlarining mavjudligi va ularga qilinishi muhim rol o‘ynaydi. Oliy ta’lim investitsiya muhitini yaratishda investitsiyalarni himoya qilish qoidalari kabi huquqiy hujjatlar muhim o‘rin tutadi. Ushbu hujjatlar investorlarning shaffofligi, adolatligi va huquqiy himoyasini rag‘batlantirish uchun kafolatlarni taklif qiladi, shuning uchun investorlarning ishonchi va e’tirozini oshiradi. Investorlar huquqlariga oid qoidalar, shartnomalarni bajarish tartib-qoidalari, intellektual mulk huquqlarini himoya qilish va nizolarni samarali hal etish tizimlari ana shunday

huquqiy tuzilmalarning muhim tarkibiy qismlari hisoblanadi. Aniq va keng qamrovli qonunchilik bazasi nafaqat investitsiya xatarlarini kamaytiradi, balki oliy ta'limga uzoq muddatli sarmoya kiritish uchun qulay muhit yaratadi. Oliy ta'limning investitsion loyihalarni moliyalashtirish investorlar tomonidan tashkil etilgan manbalar, jalb qilingan kreditlar va boshqa resurslar xisobiga amalga oshiriladi. Investor resurslari oliy ta'lim investitsiya tashabbuslarini moliyalashtirishning katta qismini ta'minlaydi. Jismoniy shaxslar, xususiy kompaniyalar yoki institutsional investorlar oliy ta'lim korxonalarining istiqbolli daromadlaridan foydalanish uchun ushbu resurslarni taqdim etishlari mumkin. Investorlar tashabbuslarga to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar bo'lgan aksiyadorlik kapitalini taqdim etishlari mumkin yoki ular venchur kapitali yoki xususiy kapital investitsiyalari bilan kompaniyalarni qo'llab-quvvatlashlari mumkin.

Investorlar nafaqat moliyaviy resurslarni, balki oliy ta'lim sohasidagi korxonalarining muvaffaqiyati va uzoq davom etishiga yordam beradigan bilim, tarmoqlar va strategik yordamni ham taqdim etadilar. Oliy ta'lim investitsiyalarining jozibadorligiga siyosiy, iqtisodiy, valyuta kursining barqarorligi va inflyasiya dinamikasi, mehnat bozori talablari, oliy ta'lim xizmatlariga talab va taklif, kredit qiymati va oliy ta'lim muassalarining daromadligiga ta'sir ko'rsatadi. Oliy ta'limning investitsion jozibadorligi turli omillarning murakkab o'zaro ta'siriga bog'liq. Bu omillar, jumladan, makroiqtisodiy barqarorlik, bozor dinamikasi va institutsional salomatlik, investorlar uchun sektor salohiyatining to'liq holatini ko'rsata oladi (1-rasm). Bundan kelib chiqib shuni ta'kidlash kerakki, ta'lim muassasalariga investitsiyalarni jalb qilish ta'lim muhiti yangilab, yangi tarakkiyot imkoniyatlarini yaratadi.

Xulosa va takliflar. O'zbekistonda oliy ta'lim investitsiyalarining hozirgi holati investitsion jozibadorlikka ta'sir etuvchi ko'plab elementlarni hisobga olish zarurligini ko'rsatadi. Bu elementlarga siyosiy va iqtisodiy barqarorlik, valyuta kursi va inflyasiya dinamikasi, mehnat bozori talablari, oliy ta'lim xizmatlariga talab va taklif, kredit xarajatlari, oliy ta'lim muassalarining rentabelligiga bevosita ta'sir qiladi.

Shunday ekan, O'zbekistondagi oliy ta'limning investitsion jozibadorligini oshirish uchun quyidagilarni amalga oshirish maqsadga muvofiq hisoblanadi:

- Birinchidan, huquqiy bazani mustahkamlash. Investorlarning, xususan, xorijiy investorlarning huquq va manfaatlarini himoya qiluvchi mustahkam huquqiy hujjatlarni yaratish va amalga oshirish. Investitsiyalarni himoya qilishning aniq qonunchiligi va nizolarni hal qilishning mustahkam tizimlari investorlar ishonchini oshiradi va ijobiy investitsiya muhitini yaratadi.
- Ikkinchidan, oliy ta'limga uzoq muddatli investitsiyalar uchun qulay muhit yaratish maqsadida siyosiy va iqtisodiy barqarorlikni, barqaror valyuta kurslarini va past inflyasiya darajasini saqlab qolish. Izchil siyosat va shaffof boshqaruv tartib-qoidalari ham xorijiy, ham mahalliy investorlarni jalb etishda muhim ahamiyatga ega.
- Uchinchidan, ta'limni mehnat bozori ehtiyojlariga moslashtirish. Oliy ta'lim dasturlarini mehnat bozorining o'zgaruvchan talablariga moslashtirish, bitiruvchilarning ish beruvchilar talab qiladigan ko'nikma va bilimlarga ega bo'lishini ta'minlash. Oliy ta'lim muassasalari va sanoat tarmoqlari o'rtasidagi yaqin hamkorlik malakalardagi kamchiliklarni aniqlash va bartaraf etishga yordam beradi, istiqbolli investorlar uchun ta'lim takliflarining jozibadorligini oshiradi.
- To'rtinchidan, boshqaruv tuzilmalari, akademik sifat va moliyaviy boshqaruv amaliyotini takomillashtirish orqali oliy ta'lim muassalarining moliyaviy salomatligi va obro'sini mustahkamlash. Shaffof hisobot mexanizmlari va javobgarlik choralari investorlarda ishonchni uyg'otadi va oliy ta'limga barqaror sarmoya kiritilishiga yordam beradi.
- Beshinchidan, investitsiyalarni kirishini osonlashtirish. Oliy ta'lim muassasalari uchun davlat-xususiy sheriklik, venchur kapital qo'yilmalari va davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan kreditlarni o'z ichiga olgan arzon moliyalashtirish imkoniyatlaridan foydalanishni osonlashtirish mexanizmlarini yaratish. Kredit narxini pasaytirish va ta'lim infratuzilmasiga investitsiyalarni rag'batlantirish sohaga investitsiyalarni rag'batlantirishi mumkin.

- Oltinchidan, innovasiyalar va tadqiqotlarni rag‘batlantirish. Oliy ta’lim muassasalarida raqobatbardoshligi va investorlar uchun jozibadorligini oshirish uchun innovasiyalar va tadqiqotlarni rag‘batlantirish. Eng ilg‘or texnologiyalar, tadqiqot obyektlari va akademik dasturlarga sarmoya kiritish institutlarni farqlaydi va xususiy investorlar va davlat grantlari mablag‘larini jalb qiladi.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, O‘zbekiston oliy ta’limda investitsion jozibadorligini oshirish orqali oliy ta’lim xizmatlari sifatini yaxshilash, ta’lim olish imkoniyatini oshirishi va soxani iqtisodiy rivojlanishini kengaytirish imkoniyatini yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasi Kengashining 01/07/2021 yildagi “O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning 2020-yil 29-dekabrda Oliy Majlis va O‘zbekiston xalqiga murojaatnomasida bayon etilgan takliflar va takliflardan kelib chiqadigan mahsulotlar. to‘g‘risida” qarori.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 28/01/2022 yildagi “2022 - 2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida” Farmoni, PF-60-son.
3. O‘zbekiston Respublikasining “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi va Prezidentning 2023 yil 11 sentyabr PF-158 sonli Farmoni.
4. Shodmonov Sh.Sh., G‘ofurov U.V. “Iqtisodiyot nazariyasi”//Darslik. -T.:2010, 347-bet.
5. G‘ozibekov D.G‘. “Investitsiyalarni moliyalashtirish masalalari” T.:Moliya.,2003 y.,18-b.
6. O‘zbekiston Respublikasining “Investisiya faoliyati to‘g‘risida”gi qonuni. 1998 yil 24 dekabr.
7. Mohylova, A., Grybyk, I., Hlivinska, Y., Kudinova, I., Stepanenko, M., & Torishnya, L. (2021). Estimation of enterprise’s investment attractiveness in thye conditions of development. *Studiyes of Appliyed economics*, 39(5).
8. Yuliia, Nikolchuk., Oksana, Lopatovska. (2022). Investment attractiveness of ukraine: trends, problems and solution key vectors. *Innovation and sustainability series*, doi: 10.31649/ins.2023.1.164.175
9. A.V., Sergeyeva., e.A., Melay., elena, Nikitina. (2022). Methods of comparative analysis of investment attractiveness of organizations. *Vestnik Astrahanskogo gosudarstvennogo tehničeskogo universiteta*, doi: 10.24143/2073-5537-2022-2-127-133
10. Adriana, Halikowska. (2022). Thye measure of investment attractiveness in thye agricultural sector and its application at national and regional level. *Wiadomości Statystyczne. Thye Polish Statistician*, doi: 10.5604/01.3001.0015.8536
11. Ivan, Jáč., Mariye, Vondráčková. (2017). Thye percyeption of selected aspects of investment attractiveness by businesses making investments in thye Czech Republic. *E & M ekonomiyе A Management*, doi: 10.15240/TUL/001/2017-3-008

<p>М.Джонузоков</p> <p>Инвестиционная привлекательность высшего образования Узбекистана: проблемы и решения</p>	<p>M.Jonuzokov</p> <p>Investment attractiveness in higher education of Uzbekistan: problems and solutions</p>
<p>Аннотация: инвестиции имеют решающее значение в содействии быстрому экономическому развитию Узбекистана. В частности, важным считается инвестиционная привлекательность сектора высшего образования. В статье описываются сущность инвестиций, факторы влияния, а также предложения по развитию инвестиционной привлекательности услуг высшего образования.</p> <p>Ключевые слова: инвестиционная привлекательность, услуги высшего образования, экономическое развитие, инновации, стратегия, услуги, образовательные услуги.</p>	<p>Abstract: investments have a decisive importance in promoting rapid economic development in Uzbekistan. In particular, the investment attractiveness of the higher education sector is considered important. The article describes the essence of investment, influencing factors, as well as proposals for developing the investment attractiveness of higher education services.</p> <p>Keywords: investment attractiveness, higher education services, economic development, innovation, strategy, services, educational services.</p>

ISSN 2091-5187

∞ “СЕРВИС” ∞

Журнал Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти таҳририят
бўлимида нашрга тайёрланди.

06.03.2024 йилда теришга берилди. 29.03.2024 йилда босишга рухсат этилди.
Офсет босма қоғози. Қоғоз бичими 60x84_{1/8}. “Times” гарнитураси. Офсет
босма усули. Шартли босма табағи 15,76. Ҳисоб-нашриёт
табағи 12,5. Адади 100 нусха. Буюртма № 0024А/30.

Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институтининг
матбаа бўлимида чоп этилди.
Лицензия № 025316.
Реестр № Х-119112.

Манзил: Самарқанд шаҳри, Шохрух кўчаси, 60-уй.

© Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти, 2024.